

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

6. An sponsalia metu graui contracta valida sint, si iur amentum accedat;
vel iuramentum seruandum sit, denec relaxetur? Et an tale iuramentum
minimè obliget, & ita non indigeat relaxatione? Et ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

nis vsus, qui ad lethale peccatum sufficit?
 Et notatur sponsalia ob defectum aetatis, vel vsu rationis nulla posse postea fieri valida, si post legitimam aetatem, & vsu rationis expressè, vel tacitè ratificentur à sponsis, modo sponsi sciant à se ipsis antea inita, sponsalia fuisse inualida?
 Quod si nesciant sponsalia fuisse inualida, non sicut valida per ratificationem simul habitando, vel sibi officula tanquam sponsis impingendo, vel mittendo munera, &c. sed debent consentire de nouo? Ex part. 9. tr. 7. & Misc. 2. Ref. 63.

Sup. hoc supra in Ref. 3. eundem in §. ult.

§. 1. **N**egatiuè respondent Hurtadus de matrimonio, disp. 2. diff. 14. n. 61. Castrus Palaus tom. 5. disp. 1. punct. 6. num. 8. & Pater Vasquez interrogatus de hac sententia. Et ratio est: quia aliàs dispositio iuris, praescribens septennium, esset frustratoria: quia ex vna parte, quando est vsus rationis perfectus ante septennium, valèdè sunt sponsalia secundum aduersarios: & ex altera, quando non est talis vsus rationis, etiam post septennium completum, non sunt valèdè: ergo ad nihil deseruit dicta dispositio, quam si malitia supplet aetatem, sponsalia eodem modo sunt, aut non sunt valèdè, siue ea dispositio extet, siue non extet. Ratio autem à priori est: quia quamuis pro matrimonio iure ipso fiat exceptio malitiae suppletis aetatem, non tamen pro sponsalibus: ergo absque iure, simò contra ius ipsum absolute absque exceptione requiritur septennium ad valorem sponsalium, admittitur dicta exceptio, quae non fuit facta à iure: quia frustra fuisset facta dicta praescriptio aetatis pro sponsalibus, quae non fit frustra in matrimonio: quia malitia suppletis aetatem in matrimonio, non tantum est vsus rationis perfectus, vt est in sponsalibus; sed etiam potentia ad generandum expedita, quae non solet esse expedita ante aetatem requisitam pro matrimonio; ac proinde si ante eam est vsus rationis perfectus, & potentia expedita, valèdè fiet matrimonium, & post eam etiam valèdè fit, si vsus sit rationis perfectus, quamuis non sit potentia ad generandum expedita.

2. Sed, his non obstantibus, communiter affirmatiuè sententia adherent Doct. res, quos citat Sanchez tom. 1. lib. 1. disp. 16. num. 9, quibus adde Coninch disp. 21. dub. 5. num. 51. Poncius lib. 12. cap. 5. num. 5. Rebellius lib. 4. quaest. 5. & alij. Et ratio est: quia septennium praescribitur, quia ante illud tempus vsus rationis perfectus non praesumitur. Si ergo de vsu rationis praesumptio fuerit, vel potius certitudo, cessat finis legis, & consequenter illius dispositio. Et forte ob hanc causam dixit Iurisconsultus in leg. In sponsalibus, l. 1. ff. de sponsalibus. ad sponsalia satis esse, quòd sponsi, quid agant, intelligant. Et confirmatur exemplo matrimonij, pro quo contrahendo, esto, à iure requisitus sit in foemina duodecimis annis completis, & in viris quatuordecimis. At si malitia, hoc est, potentia generandi, & discretio ante illam aetatem alicui adueniat, validum matrimonium contrahet, cap. De illis, el. 2. de desponsat. impuber. quia in eo cessat ratio, ob quam illa etas 12. & 14. annorum praescripta est: at eodem modo cessat in habente ante septennium perfectum vsu rationis. Ergo sponsalia ab eo contracta valida esse debent.

Sup. hoc supra in Resol. 1.

3. Sed hic rectè queritur, an ad sponsalia valèdè contrahenda sufficiat rationis vsus, qui ad lethale peccatum sufficit. Negat Henriquez lib. 11. cap. 13. n. 9. Rebellius 2. part. lib. 4. quaest. 5. n. 1. Bonacina qu. 1. punct. 4. n. 4. Quia ad peccatum mortale sufficit consensus, & aduertentia mali praesentis: ad sponsalia verò requiritur cognitio futurorum, cum sponsalia sint promissio futuri matrimonij. At maior requiritur vsus

rationis ad prouidentiam futurorum, quàm ad consensum alicuius actus praesentis. Certum affirmatiua sententia tenenda est, quam tuetur cum Sanchez, & Meracio P. Perez de mai. disp. 5. §. 6. n. 4. quia ad obligandum le Deo per votum simplex Religio & ad promittendum matrimonium: non enim ad hoc contrahendum sub grauiori peccato obligabitur, quàm ad illud faciendum, quòd Deo mouente nec facilius huius voti relaxationem, quàm promissum matrimonij consequi poterit. Ergo, &c.

4. Nota tamen, sponsalia ob defectum aetatis, vel vsus rationis nulla, posse postea fieri valida, si post legitimam aetatem, & vsu rationis expressè, vel tacitè ratificentur à sponsis. Quod fit contentendo de nouo, vel simul habitando, vel sibi officula tanquam sponsis impingendo, vel mittendo munera, quae à sponsis mitti consueuerunt; modo sponsi sciant à se ipsis antea inita sponsalia fuisse inualida. Quòd si nesciant sponsalia fuisse inualida, non sunt valida per ratificationem: sicut etiam ad ratificandam Professionem, vel votum inualidum, requiritur in ratificante scientia voti facti, vel professionis, & nullitatis eius. Vnde, si quis ex errore, quo patet, priora sponsalia fuisse valida, ea ratificet, quia per se efficit: & pariter si ex dubio de valore eorum ea ratificet, non tenebitur, vbi nouerit fuisse nullas, quia ea ratificatio fuit ex errore, nec praesumenda est voluntas se obligandi absolute, sed solum ex suppositione falsa valoris priorum sponsalium, nisi conuictus voluisse ita se obligare, etiam si sciret priora sponsalia fuisse nulla. Et ita docet Texeda in Teol. moral. tom. 2. lib. 4. tract. 1. num. 67. & alij communiter.

RESOL. VI.

An sponsalia metu graui contracta valida sint, si iuramentum accedat, vel iuramentum seruandum sit, nec relaxetur?

Et an tale iuramentum minime obliget, & in non indigeat relaxatione?

Et notatur iuramentum metu extortum non solum confirmare contractus alios inualidos, sed nec etiam obligare, & proinde nulla indigere relaxatione. Ex part. 3. tr. 4. Ref. 277. alias 278.

§. 1. **A**ffirmatiuè responder Henriquez lib. 11. cap. 9. num. 6. & alij penes Sanchez ubi infra, num. 2. saltem quoad obligationem iuramenti, quia iurans soluere vsuras, tenetur obsequere iuramentum, ex cap. debitorum de iure iur. quamuis iuramentum confirmet contractum. Ergo, &c.

2. Haec sententia, vt ait Aragon. in 2. quaest. 89. art. 7. circa solutionem ad 3. §. sed ultra, est satis probabilis: sed ego contrarium probabilissimum etiam esse puto, quam tuetur Sanchez de matrim. tom. 1. lib. 4. disp. 21. num. 3. & post illum Barbosa in eod. lib. tom. 2. lib. 4. tit. 2. cap. 11. n. 2. vbi sic ait: Nota quòd sponsalia metu graui contracta non firmantur iuramento, nec ratione illius obligant, aut relaxatione indigent. Sic ille. Igitur dicendum est sponsalia metu contracta esse inualida, nec effici valida accedente iuramento, quia iuramentum metu extortum cum non confirmet contractum, relinquit illum in priuino valore, aut nullitate: quare ex illis nullum ortetur publicae honestatis impedimentum. Vnde dicendum est etiam tale iuramentum minime obligare, & ita non indigere relaxatione. Probat hanc opinionem ex cap. ex litteris, de despons. impub. per quam irrita sunt sponsalia metu contracta, & Alexander de Ne-

no *ibi* num. 5. explicat in casu de quo loquitur Summus Pontifex in dicto textu interuenisse iuramentum.

3. Adde quod dum contractus aliquis ob publicam utilitatem prohibetur, si iuramento stabilitur, iuramentum nullam parit obligationem, nec relaxatione indiget Sed hoc accidit in casu proposito. Ergo, &c. Vnde patet responsio ad argumentum contrariæ sententiæ; nam contractus vsurarius prohibetur principaliter ad bonum priuatum, non enim interest reipublicæ, siue hic ciuis, siue ille pecuniam per vsuram extortam comparet, sponsalia verò coacta ob publicam utilitatem interduntur.

4. Non relinquam hic tamen adnotare in gratiam Confessorum, esse probabilem illam sententiam, quæ asserit iuramentum metu extortum, non confirmare contractus alios inualidos, sed necetiam obligare, & proinde nulla indigere relaxatione. Et ita docet Sanchez *tom. 1. lib. 4. disp. 20. num. 3. in fin. & disp. 21. num. 5. in fin.* licet ipse contrariam sententiam putet probabiliorē. Vnde stante probabilitate alterius sententiæ, multa iuramenta non obligant, si metu extorta sunt, & facta ad confirmandos contractus ipso iure nullos.

RESOL. VII.

An in sponsalibus sufficiat consensus sicuti?

Et Resolutio huius dubij pendet ex illa questione: an promissionis contractus sine animo se obligandi vero, sed tantum sicuti, obliget promittentem?

Et cursum docetur eum, qui sicuti promisit aliquam ducere, tantum teneri ratione damni illati, si corruptus, non aliter?

Et etiam deducitur, quod qui sicuti promisit, & sub ea spe virginem decepit, teneri implere promissum, etiam si disparis conditionis sit, vel in nobilitate, vel in diuitiis dummodo reuera nullum aliud signum exterius fuerit, quo indicaret dolo promittere? Ex part. 3. tr. 4. Ref. 104. alias 205.

§. 1. Resolutio huius dubij pendet ex illa questione, an promissionis contractus sine animo se obligandi vero, sed tantum sicuti obliget promittentem; & communiter negatiuè respondent DD. Ita Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 1. disp. 9. num. 5.* & vniuersim de omni pactione docent Angel. *verb. pactum, num. 4.* Syluest. *eodem verb. quest. 4. Armilla ibidem, num. 2.* Taberna *ibid. quest. 2.* & de promissione ad sponsalitia, Veracru *par. 3. speculi, art. 19. post 5. concl. 3.* Corduba *lib. 1. quest. 13. dist. 2.* vbi alios citat, & vniuersè de omni contractu docet Richardus *in 4. dist. 27. art. 1. quest. 2.* Guilielmus de Rubéis *quest. 1. art. 1. Gabriel quest. 1. art. 1. notab. 3.* Docent igitur eum, qui sicuti promisit aliquam ducere, tantum teneri ratione damni illati, si corruptus, non aliter. Vide etiam Molinam *de iust. tom. 4. disp. 352.* Et ratio horum omnium est, quia obligatio promissionis prouenit ex lege positua, quam quis sibi imponit. Sed nulla lex obligat, nisi legislator velit ut obliget. Ergo quando quis promittit animo non se obligandi, promissio, quæ est lex priuata, non obligat.

2. Sed aduersus hanc sententiam insurgunt duo lumina ætatis nostræ, Basilius Pontius *de matrim. lib. 2. cap. 4. & lib. 12. cap. 2.* & Gabriel Vasquez *disp. 6. de matrim. cap. 3.* hanc sententiam secutus est etiam Turrianus *in 2. tom. 2. disp. 64. dub. 15.* Probant igitur hi Doctores, quod eo ipso, quod quis profert verba promissionis, & quæ scit esse promissionis, & illi, cui fit promissio, sunt insinuatæ, ex naturali

iure teneri ad seruandam veritatem, cum promissio debeat esse fidelis, itaque qui promittit, non potest sua voluntate, tollere eam naturalem obligationem, & non potest esse voluntas proferendi externa signa promissionis, siue contractus, siue implicito animo se obligandi. Et hæc omnia probat validissimis rationibus Pontius *vbi supra*, quæ etiam procedere in votis demonstrat.

3. Ex quibus patet responsio ad argumentum Sanchez. Nam respondetur obligationem promissionis non oriri ex voluntate promittentis, sed ex naturali iure, quod debet esse coniuncta verbis veritas in futurum, quam non potest auferre à verbis, qui promittit. Vnde infert Pontius eum, qui sicuti promittit, & sub ea spe virginem decepit, teneri implere promissum, etiam si disparis conditionis sit, vel in nobilitate vel in diuitiis, dummodo reuera nullum aliud signum exterius fuerit, quo indicaret cum dolo promitti: disparitas enim illa conditionis non est argumentum sufficiens doli, neque fictionis. Et hæc omnia solidè, vt semper solet, conatur probare. Sed his non obstantibus primam sententiam Sanchez, & aliorum nempe promissionem sicutam non obligare, puto in praxi tutam, & probabilissimam esse, quam nouissimè tenet Villalobos *in sum. 10. tr. 21. dist. 2. num. 1.* Coninch *de Sacram. disp. 21. dub. 2. num. 7.* Molin. *de iust. tom. 2. tract. 2. disp. 352. num. 4.* Layman *in Theol. moral. lib. 5. tract. 10. part. 3. cap. 2. num. 10.* & alij.

Sup. hoc inf. in Ref. 148. §. vlt. & Ref. 149. & 150. & etiam Ref. 151.

RESOL. VIII.

An si in sponsalibus sicuti iuramentum apponatur notum tamen animo se obligandi, oriatur obligatio præstandi, quod promissum est?

Et an ex hoc non oriatur obligatio iustitiæ erga partem, vel per talem promissionem non inducatur impedimentum publicæ honestatis? Ex part. 5. tr. 14. & Misc. 2. Refol. 33.

§. 1. Affirmatiuè respondet Ioan. Præpositus *in 3. part. D. Thome quest. 9. de sponsal. dub. 4. num. 41.* quia obligatio iuramenti non oritur ex eo, quod aliquis se velit obligare, sed ex eo, quod re ipsa voluntariè Deum assumat in testem rei futuræ, nam reuerentia Deo debita obligat, vt id præstemus, quod sub diuina attestatione nos facturós promissimus, ne alioquin Deum testem falsi accersere censeamur. Igitur quamuis vi promissionis nulla oriatur obligatio erga partem, oritur tamen obligatio religionis erga Deum faciendi id, quod iurauimus, cum res sine peccato fieri possit, & legibus non prohibetur. Ita ille, & ante illum Caietanus *in 2.2. quest. 19. art. 7. ad 4. Couarr. de pactis, part. 1. §. 5. num. 2.* Sotus *de iust. lib. 7. quest. 1. art. 7. ad 4.* Aragon, *in 2.2. quest. 89. art. 7.* Henriquez *lib. 1. cap. 13. num. 2. in glossa lit. Z.* & alij. Hæc sententia est probabilis.

2. Sed contrariam non minus probabilem esse puto, quam cum multis tueretur Sanchez *de matrim. lib. 1. disp. 9. num. 9.* quibus addo Mercetum *in 3. part. D. Thom. quest. 43. de matrim. dub. 1.* non enim Deus acceptat iuramentum nisi secundum hominis intentionem, ex *can. humane aures 22. quest. 5.* Nota tamen quod stando etiam in prima opinione, ex illa non oritur obligatio iustitiæ erga partem, vel per talem promissionem induci impedimentum publicæ honestatis, defectu consensus, quod docet Præpositus *vbi supra* & est valde notandum.

Sup. hoc iud. infra in Ref. 23. §. Verum, & in Ref. 24.

RESOL.